

Gunhild Marie Roald og Siri Mordahl

Ikke rør frokost-kaféen!

-om frokost-kaféens rolle i, og andre mulige tiltak for, å bygge sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim

Ikke rør frokost-kaféen!

Rapport fra et kvalitativt forskningsprosjekt

om frokost-kaféens rolle i, og andre mulige tiltak for, å bygge sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim

Forskningsprosjektet er bestilt av «Ung i Trondheim» - et samskapingsprosjekt mellom Kulturenheten i Trondheim kommune og U-kirke (Kirkelig Fellesråd i Trondheim). Prosjektet er finansiert av NTNU/Kirkelig Fellesråd i Trondheim

Gunhild Marie Roald og Siri Mordal

Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU

26. august, 2021

Innhold

Innledning.....	3
Om frokost-kaféen og forskningsprosjektet	3
Gjennomføring og metode	5
Forberedelsesfasen	6
Etiske dimensjoner ved utvalg og rekruttering	7
Planlegging og gjennomføring av intervju	8
Transkribering og analyse.....	9
Kontekstualisering og teoretiske betraktninger	10
Studiens funn.....	13
Tema 1: Frokost-kaféen må i all hovedsak være som den er.....	13
Tema 2: Frokost-kaféen er et sted å være og spise frokost med vennene sine	15
Tema 3: Frokost-kaféen er en god start på dagen.....	16
Tema 4: Frokost-kaféen må være for dem som går på samme trinn	17
Tema 5: De voksne må være til stede på frokost-kaféen	18
Undertema 5a: Voksen-nærværet forebygger vonde og vanskelige hendelser	21
Undertema 5b: Det bør ikke være for mange lærere på frokost-kaféen	22
Tema 6: At en del elever ikke kommer på frokost-kaféen har praktiske årsaker	24
Tema 7: Det er venner og familie som hovedsakelig hjelper når ungdommene har det vanskelig. 24	
Tema 8: Blant ungdommene er det ikke et tydelig behov for andre og nye tiltak.....	26
Diskusjon	28
På hvilken måte bidrar frokost-kaféen til sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim?	29
Inkluderings- og ekskluderingsmekanismer på frokost-kaféen	30
Vennskap og fellesskap som buffer mot utenforskap	35
Avsluttende kommentarer	37
Referanser	39

Innledning

Denne rapporten presenterer funn fra en kvalitativ studie hvor formålet var å få frem ungdommers erfaringer med et tiltak (frokost-kafé), samt deres betraktninger rundt hva ungdom i deres bydel har behov for, for å skape enda tryggere og bedre oppvekstvilkår. Studien ble gjennomført av førsteamanuensis Gunhild Marie Roald og stipendiat Siri Mordal fra Institutt for pedagogikk og livslang læring ved NTNU, på oppdrag fra Kirkelig Fellesråd i Trondheim, i løpet av vinteren/våren 2020/2021. Rapporten tar for seg funnene fra intervjuer med 17 elever ved en ungdomsskole i Trondheim som jevnlig benytter seg av tiltaket frokost-kafé. Forskernes tilstedeværelse på frokost-kaféen i en periode før intervjuene ble gjennomført, og deres jevnlige dialog med prosjektgruppen Ung i Trondheim og de som arbeider ved frokost-kaféen har hatt stor betydning for utviklingen og gjennomføringen av prosjektet.

Om frokost-kaféen og forskningsprosjektet

Frokost-kaféen er et tiltak i regi av Ung i Trondheim, som igjen er et samskappingsprosjekt mellom U-kirke Trondheim (et prosjekt i regi av Kirkelig Fellesråd i Trondheim) og Kulturenheten i Trondheim kommune. Det overordnede målet med Ung i Trondheim er, i tråd med [SteinSaksPapir-strategien](#), å bidra til sterkere fellesskap rundt ungdommene i Trondheim. For å komme i gang med dette arbeidet ble det opprettet en «U-kirke-chat» i 2020, i tillegg til at Ung i Trondheim startet et forprosjekt som innebar å arrangere frokost-kafé på en ungdomsskole i Trondheim én gang pr uke høsten 2020. Her kan alle elevene på 8. trinn komme og få frokost på skolen en time før skolen starter, én dag i uken. Ettersom dette har vist seg å være et populært tiltak har man våren 2021 ved hjelp av midler fra BUFDIR startet et tilsvarende tilbud på fem andre ungdomsskoler i Trondheim.

Ung i Trondheim definerer selv frokost-kaféen som en åpen møteplass med gratis frokost-servering en gang i uka før skoletid. Tilbudet er i dag for 8. trinns-elever på seks ulike skoler i Trondheim, og tilbudet følger skolenes åpningstid (skoleruta). Selv skriver prosjekteier at frokost-kaféen skal bestå av enkel frokost med gode samtaler, spill eller enkle bordaktiviteter. Det skal være en god møteplass med trygge voksne til stede. En mestingsarena hvor ungdom presenteres for mulige fritidsaktiviteter på kveldstid og blir

kjent med ulike aktører som jobber i fritidstiltak på kveldstid i nærmiljøet. Prosjekteier ønsker også å bruke tilbudet som en arena for dialog og reell medvirkning, hvor ungdommene kan komme med innspill på hva de savner av aktiviteter i fritiden for så å se på muligheten for at man kan realisere disse aktivitetene. Det er pr dags dato sju ansatte knyttet til frokost-kaféen på denne skolen. Av disse er fire tilknyttet U-kirkeprosjektet, to er ansatt i Kulturenheten i Trondheim kommune og én er ansatt i barne- og familjestjenesten i Trondheim kommune.

Forskningsprosjektet som denne rapporten viser funn fra, er en studie som hovedsakelig handler om elevenes opplevelser av frokost-kaféen ved en spesifikk skole i Trondheim; skolen hvor frokost-kaféen først ble startet opp. Derfor er funnene også spesifikke for erfaringene knyttet til frokost-kaféen ved denne skolen, samtidig som de kan peke på trekk som kan være nyttige i den videre utviklingen av frokost-kafétilbudet i sin helhet. I tillegg har vi snakket med elevene om hva de kunne tenke seg av andre tiltak i sitt nærområde. Funnene fra denne studien må derfor ses i sammenheng med denne spesifikke konteksten, herunder geografiske, sosioøkonomiske og demografiske forhold som preger denne konteksten. Samtidig kan funnene belyse mulige trekk som kan gi kunnskap til videre utvikling av samskapingsprosjektet Ung i Trondheim.

Gjennom skoleåret 2020/2021 har Ung i Trondheim drevet frokost-kafé på den aktuelle skolen for 8. trinn, én dag i uka før skoletid (fra kl. 07.30 - 08.30). Forberedelsene i lokalene (skolens kantine og fritidsklubbens lokaler) starter klokken 07.00. Her serveres det en enkel og sunn frokost med havregrøt, yoghurt og rundstykker med et utvalg av pålegg. Det serveres også jus, vann og kakao. Ungdommene kommer gjerne tidlig og sitter der frem til skolestart. Flere har med seg kortstokk eller spill, eller bruker mobiltelefonen til spill eller deltakelse i sosiale medier. Mange av ungdommene møter opp hver gang og formidler til de ansatte på frokost-kaféen at de setter stor pris på tilbudet. Det er også noen 8. trinns-lærere og andre av skolens ansatte som velger å møte opp på frokost-kaféen for å spise sammen med elevene. Skolen har gitt tilbakemelding på at de setter stor pris på tilbudet, og det har gjennomsnittlig vært ca. 50 elever hver gang som benytter seg av tilbudet, noe som tilsvarer ca. 50% av elevene på 8. trinn. Området rundt skolen er sammensatt med tanke på sosioøkonomiske forhold, men er preget av en viss grad av sosioøkonomiske utfordringer, noe

som er en sentral årsak til at man har startet den første frokost-kaféen nettopp her. Dette understøttes i tall fra Trondheim kommunes levekårsundersøkelser fra 2012 og 2021. Av anonymitets-hensyn kan vi imidlertid ikke gå nærmere inn på disse tallene her. De som arbeider på frokost-kaféen mener at også barn og ungdom som er berørt av fattigdomsproblematikk benytter seg av tilbudet.

For å få mer kunnskap om hvordan Ung i Trondheim kan utvikle seg videre for på best mulig vis å møte behovene til ungdommer i Trondheim, har Ung i Trondheim ønsket forskning som fokuserer på ungdommenes egne stemmer knyttet til hva de trenger og ønsker seg. Ottar Ness, professor i rådgivningsvitenskap ved Institutt for pedagogikk og livslang læring ble dermed invitert inn i prosjektgruppen for Ung i Trondheim, som ledes av Katri Sundvall-Falck, prosjektleder for U-kirke, og som ellers består av medlemmer fra U-kirke, Kulturenheten i Trondheim kommune og [Universitetskommunesamarbeidet](#). Gunhild Marie Roald, førsteamanuensis i rådgivningsvitenskap ved samme institutt, ble etter hvert hentet inn som erstatter for Ness, og Siri Mordal, stipendiat i rådgivningsvitenskap ved samme institutt ble også invitert inn som forsker i prosjektet.

Ulike metoder ble vurdert og diskutert i prosjektgruppen, før man til slutt landet på å begynne med å utforske og systematisere erfaringene knyttet til noe som har vist seg å fungere overraskende bra, frokost-kaféen, for så å gjennom dette kunne reflektere over hvordan man kan ta med seg denne kunnskapen videre inn i utviklingen av andre potensielle tiltak i prosjektet. Et sekundært formål med dette prosjektet har vært å sirkle inn andre behov ungdommene måtte ha. Den overordnede problemstillingen for dette forskningsprosjektet har dermed vært: *«Hvordan opplever ungdommer å være til stede på frokost-kaféen og hvilke andre behov kommer til uttrykk?»*

Gjennomføring og metode

Dette forskningsprosjektet er gjennomført som en kvalitativ studie, hvor 16 ungdommer har delt sine erfaringer gjennom individuelle intervju. I denne delen beskrives forberedelsene til prosjektet og refleksjoner knyttet til utvalg, rekruttering, etikk, datainnsamling og analyse.

Forberedelsesfasen

Gjennom hele prosjektperioden har minst én av oss vært til stede på møtene i prosjektgruppen, hvor prosjektet har vært tema på alle møter. I tillegg har prosjekt-ideen vært presentert for, og diskutert med andre forskere, blant annet i forskningsgruppene «Rådgivningsvitenskap» og daværende «SIPP» (Studies in Pedagogical Practices) ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU. Møtene i prosjektgruppen har gitt oss verdifull informasjon om organiseringen av frokost-kaféen og prosjekteiers forventinger til, og forståelse av, både frokost-kaféen og forskningsprosjektet. I tillegg har vi hatt løpende dialog med prosjektleder for U-kirkeprosjektet, Katri Sundvall-Falck, noe som har gjort det mulig å få raske avklaringer knyttet til spørsmål og uklarheter begge veier, samt at det har bidratt til god informasjonsflyt i prosjektet.

I forberedelsesfasen deltok vi på frokost-kaféen tre torsdager i perioden mars-april. Hensikten var at vi som forskere skulle få et innblikk i hvordan frokost-kaféen fungerte, og enda viktigere, at elevene skulle få muligheten til å bli litt kjent med oss før de takket ja til eventuelle intervjuer, i håp om å opparbeide tillit slik at det ville føles trygt å delta i intervju. Første gang vi var til stede presenterte vi oss som forskere fra NTNU for elevene i situasjoner hvor det opplevdes naturlig, men bidro først og fremst med praktiske oppgaver på linje med de som vanligvis driver frokost-kaféen. Vi tok imot «bestillinger», leverte mat og drikke til bordene (noe som har vært vanlig praksis helt siden oppstarten grunnet smittevern hensyn), og småpratet med elever og ansatte.

Den andre gangen vi var til stede introduserte vi prosjektet vårt til de ulike elevgruppene, og fortalte at vi kom til å spørre dem etter hvert om de ville delta i et intervju. Da vi deltok på frokost-kaféen tredje gang, drev vi aktiv rekruttering av informanter i form av muntlig invitasjon, utdeling av et informasjonsskriv (vedlegg 1), som i språk og form var tilpasset ungdommene, og beskjed om at de kunne skrive seg på en liste dersom de ønsket å delta i intervjuene. Intervjuene skulle arrangeres i skoletiden i løpet av de to påfølgende skoledagene, og på listen kunne elevene presisere hvilke tidspunkt som passet best for dem, samt telefonnummer, slik at vi senere kunne kontakte dem angående endelig tidspunkt og sted for intervju.

På dette tidspunktet hadde vi fått godkjent søknaden til NSD (Norsk Senter for Forskningsdata) for prosjekt nummer 742024, og sendt ut informasjonskriv (vedlegg 2) til alle foreldrene på trinnet via «Meldeboka», med uvurderlig hjelp fra skolens rektor. I det følgende reflekterer vi over etiske spørsmål knyttet til utvalg, rekruttering og konfidensialitet.

Etiske dimensjoner ved utvalg og rekruttering

I forberedelsesfasen har vi hatt mange diskusjoner knyttet til hvorvidt vi skulle forsøke å få et mest mulig bredt utvalg av ungdommene som benytter seg av frokost-kaféen. I denne sammenhengen er det ikke snakk om representativitet med formål om generalisering tilbake til populasjonen utvalget er hentet fra, slik man ville tenke i kvantitative undersøkelser (Ringdal, 2018). Målet med et bredest mulig utvalg ville snarere være å gi et sammensatt og utfyllende bilde av de ulike gruppene blant de som vanligvis deltar i frokost-kaféen. Vi vurderte dermed å ta direkte kontakt med enkeltelever ut fra hvordan de ansatte på frokost-kaféen oppfatter elevsammensetningen. På den måten kunne vi for eksempel ha fått deltakere fra hvert bord, kjønns-balansen kunne ha vært ivaretatt ut fra den prosentvise forekomsten på frokost-kaféen, og man kunne ha fått med både etnisk norske og etnisk ikke-norske elever, samt elever med ulik sosio-økonomisk bakgrunn.

Dette bød imidlertid på utfordringer knyttet til transparens, altså en form for gjennomsiktighet og åpenhet, som anses som et sentralt kvalitetskriterium i kvalitativt forskningsarbeid (Tracy, 2010). Hvordan skulle man for eksempel ha forklart en ungdom og dennes foreldre at hen var valgt ut på bakgrunn av foreldres antatte lave inntekt? Man kunne ha valgt å redusere kriteriene til kjønn og hvor man vanligvis sitter på frokost-kaféen slik at disse ble mer objektive, men vi valgte likevel å åpne opp for at alle som ønsket det kunne delta i studien. Dersom et overveldende antall hadde meldt seg ville vi imidlertid ha måttet gjøre et utvalg, noe som da trolig hadde foregått via trekning, eventuelt med «kjønnskvoltering». Dette ble ikke nødvendig, ettersom vi ønsket mellom 10 og 20 deltakere og 17 meldte seg til intervju. Man kan imidlertid innvende at vi i det aktive rekrutteringsarbeidet tredje gang vi deltok i frokost-kaféen forsøkte å få med deltakere fra alle bordene i kaféen og å få med deltakere av ulike kjønn. Det endelige antallet informanter ble 17: 2 gutter og 15 jenter. For å ivareta konfidensialiteten til de to guttene som deltok har

vi i presentasjonen av funn ikke gitt elevene pseudonymer, men refererer til dem som «eleven» eller «informanten». Vi bruker heller ikke «han» eller «hun» men bruker av samme grunn konsekvent det kjønnsnøytrale pronomenet «hen» i fremstillingen.

Planlegging og gjennomføring av intervju

Hensikten med kvalitative intervjustudier er ikke å fremskaffe generaliserbare data om deltakerne, men derimot å belyse og undersøke forskningens tema i dybden, gjennom rike og levende beskrivelser (Thagaard, 2012). Det innebærer at vi ikke søker å frembringe kunnskap som anses som *generaliserbar* utover den konteksten vi undersøker. Ved å komme i dybden av enkeltpersoners erfaringer med det gitte fenomenet jobber vi derimot for å få frem kunnskap som likevel kan ha gyldighet utover den aktuelle konteksten, i form av at man kan reflektere over kunnskapens *overførbarhet* (Tracy, 2010). Formålet blir dermed ikke å bevise eller *forklare* et fenomen, men heller å rett og slett *lære noe* (Flyvbjerg, 2005). Vi har dermed i intervjuene lagt vekt på å la informantenes stemme komme fram. Hovedpoenget har vært å få informantene til å fortelle sin historie innenfor de tematiske rammene til prosjektet. Intervjuene har altså hatt som formål å fremskaffe fylldig og omfattende informasjon om hvordan elevene oppfatter og forstår sin situasjon, sine erfaringer, og sine opplevelser knyttet til forskningsspørsmålet.

I samspill med prosjektgruppen ble det utarbeidet en intervjuguide (vedlegg 3). Her la vi vekt på å bruke åpne spørsmål som la opp til beskrivelser heller enn «ja/nei-svar», og var opptatt av å unngå å bruke ord som ville være vanskelig å forstå for de 13-/14-årige informantene (Kvale, 2010). Når det gjelder problemstillingens andre del, som omhandler hvilke andre behov ungdommene kan ha som ikke dekkes av frokost-kaféen, la vi ikke opp til å spørre direkte om dette, men heller til å stille spørsmål knyttet til hva som hjelper ungdommene når de har det vanskelig, eller på hvilke måter de selv bidrar når venner har det vanskelig. Dette for å komme dypere i forståelsen av hvilke behov som finnes blant ungdommene, heller enn at intervjuene skulle resultere i en liste over forslag til tiltak, noe vi mener andre forskningsmetoder ville ha egnet seg bedre til.

Når vi hadde fått bekreftet at alle elevene som hadde skrevet seg på listen for å delta på intervju hadde fått samtykke fra sine foreldre via meldeboka, ble samtlige av elevene som

hadde meldt seg til intervju inkludert som informanter. Vi satte opp en plan hvor vi la opp til at to intervju skulle gå parallelt på flere tidspunkt gjennom de to dagene, slik at vi kunne intervjuer hver sin informant samtidig. Vi la inn pauser etter hvert intervju for å ha mulighet til å diskutere og dele erfaringer knyttet til hvordan intervjuguiden fungerte, og eventuelt justere spørsmål eller talemåter underveis. Vi gjennomførte 17 intervju med elever fra frokost-kaféen. 18 elever hadde skrevet seg på listen vi hadde med tredje gang vi deltok på frokost-kaféen, men én elev møtte ikke til intervju. Intervjuene ble fordelt på to dager, og vi benyttet kantinen (hvor frokost-kaféen arrangeres) og ungdomsklubben, som ligger vegg-i-vegg, til gjennomføringen. Samtalene ble tatt opp via en mp3-opptaker og senere transkribert i sin helhet. Som en inngang til intervjuene var det viktig for oss å presisere at alle erfaringer elevene måtte ha ville være av interesse for prosjektet, enten de var positive eller negative. I tillegg informerte vi, med mer hverdagslige og lett forståelige ord enn i denne teksten, om at lydopptakene ville overføres til en passordbeskyttet lagringsenhet rett etter intervjuet og slettes fra båndopptakeren, og at ingenting av det de fortalte ville kunne spores tilbake til dem – deres historier ville bli anonymiserte og navn ville eventuelt erstattes med pseudonym i tekster som skulle skrives basert på intervjuene.

Transkribering og analyse

Intervjuene ble transkribert av en ekstern, profesjonell transkriberer som i kraft av sin profesjon har taushetsplikt knyttet til sitt innsyn i datamaterialet. De 17 intervjuene resulterte i godt over 200 sider med ferdig transkribert tekst, hvor gjentakelser og lyder som «ehh» og «mm» ble utelatt. Slike valg kan gjøres ut fra studiens hensikt (Kvale, 2010) og i denne sammenhengen ble ikke dette tatt med fordi det ikke ble ansett som sentralt for meningsinnholdet i elevenes utsagn. Parallelt med transkripsjonsprosessen diskuterte vi inntrykk fra intervjuene i ulike fora, både i prosjektgruppen for Ung i Trondheim og i utvidede møter med eksempelvis kirkevergen (daglig leder for Kirkelig fellesråd i Trondheim) til stede. Dette bidro til en tydeliggjøring for oss selv av hva som opplevdes som gjennomgående tema i intervjuene ut fra slik vi husket dem. Når vi etter hvert fikk tilgang til transkripsjonene forsøkte vi likevel å møte materialet med «friske øyne» for å forsøke å legge til side antakelser, fordommer og forforståelser vi hadde opparbeidet gjennom deltakelse i intervjuene og samtaler i etterkant. Denne inngangen benevnes av Lindseth og Nordberg (2004) som «naiv lesning». I etterkant av denne lesningen drøftet vi på nytt hva

som fremsto som sentrale tema i materialet. At vi var to forskere som på hver vår kant leste gjennom materialet i sin helhet på denne måten, gjorde det mulig å stille spørsmål ved hverandres oppfatninger og konklusjoner, noe som kan anses å styrke kvaliteten på analysearbeidet.

Denne prosessen kan betegnes som en form for tematisk analyse (Guest, MacQueen, & Namey, 2011). Vi har på bakgrunn av våre gjennomlesinger kondensert (Malterud, 2012) materialet inn i sentrale tema, på bakgrunn av studiens problemstilling. De åtte temaene som til slutt betraktes som studiens funn anses som en sammenfatning, en slags essens, av det ungdommene fortalte i intervjuene. Dette betyr ikke at vi har utelatt ting vi opplevde ikke passet inn i en struktur vi hadde landet på, men snarere at vi fremstiller overordnede tema, men med nødvendige nyanseringer innad i hvert tema. På denne måten mener vi at alles stemmer kommer frem gjennom studiens funn. I kapittelet med navnet «Studios funn» nedenfor presenteres disse i et samspill mellom våre sammenfattende fremstillinger og utvalgte sitat. Som nevnt ovenfor har vi ikke gitt informantene pseudonym, men refererer til dem som vekselvis «informantene» og «elevene». Ordet informant kan i noen sammenhenger oppfattes som et problematisk begrep, ettersom det kan gi assosiasjoner til en umenneskelig kilde til informasjon. Vi understreker at vi ikke legger en slik forståelse i begrepet; vi bruker det om våre deltakere, som vi i høyeste grad har forsøkt å møte som «hele mennesker», med varme, tillit og forståelse gjennom hele prosessen.

Kontekstualisering og teoretiske betraktninger

Overordnet kan man si at Ung i Trondheim bygger på Trondheim kommunes planer og satsninger, på norske forskrifter og stortingsmeldinger som tar for seg behovet for inkludering og medbestemmelse, samt internasjonale policy-dokumenter og målsetninger.

[FNs bærekraftsmål](#) beskriver 17 målsetninger som skal bidra til å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Et gjennomgående tema i disse målene er fokus på inkludering og reduksjon av ulikhet. Blant annet påpeker FN i det 10. målet at samtlige land må etterstrebe å redusere ulikheter mellom borgerne, og at en rettferdig fordeling av et lands ressurser er nødvendig både for å redusere fattigdom og for å skape stabile samfunn. I mål 4; «God utdanning», står det at man må «Sikre inkluderende,

rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle». I målet som omhandler «fred og rettferdighet» heter det at man skal «Fremme fredelige og inkluderende samfunn [...] og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer». Dette spesifiseres ytterligere i delmål 16.6 («Utvikle velfungerende, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer»), og 16.7 («Sikre lydhøre, inkluderende, medbestemmende og representative beslutningsprosesser på alle nivåer»).

Også i Norge er dette særdeles viktige tema som belyses både i stortingsmeldinger, lover og forskrifter, og offentlige satsninger ([Meld. St. 21: 2016–2017](#), [Meld. St. 19: 2018–2019](#), [Forskrift om medvirkning og tillitsperson](#)). Medbestemmelse, inkludering, velfungerende organisasjoner og samhandling ansees som sentrale tema i arbeidet med utviklingen av velferdstjenestene. Samtidig viser forskning at sosial ulikhet i Norge øker, og at dette gir utslag i forskjeller på alle aldersnivå (FHI, 2018). Eksempelvis viser Ungdata at det er systematiske forskjeller knyttet til hvordan ungdom med ulik sosial bakgrunn har det. Ungdata viser også at stadig færre unge trives på skolen (Bakken, 2019).

Trondheim kommune er en bykommune med ca. 200.000 innbyggere.

[Universitetskommunen Trondheim 3.0 \(TRD 3.0\)](#) er et samarbeidsprosjekt mellom NTNU og Trondheim kommune som skal gi byen og landet en langsiktig tilgang på kunnskap, kompetanse og teknologi av strategisk betydning for utvikling av gode og bærekraftige samfunn. Universitetskommunen har definert fem tematiske hovedområder som reflekterer kjernen i kommunens samfunnsoppdrag, kunnskaps- og kompetansebehov. To av disse områdene har vært spesielt relevant for Ung i Trondheim: (1) oppvekst og utdanning, og (2) helse og velferd. Oppvekst og utdanning omfatter problemstillinger som særlig knytter seg til behovene hos barn og unge og deres familier, mens helse og velferd omfatter problemstillinger knyttet til folkehelse, helse- og velferdstjenester, samt problemstillinger knyttet til mangfold og integrering.

[SteinSaksPapir](#) er Trondheim kommunes strategi for å bygge sterke barnefellesskap.

Strategien beskriver en felles virkelighetsforståelse og bekrefter et skifte i hvordan tjenester i kommunen skal utformes. Strategien er tydelig på at fokuset skal flyttes fra individ til fellesskap i arbeidet med barn og unge. Målsetningen er at vansker og utfordringer skal

forstås, forklares og løses i fellesskapet, og i samarbeid med de ulike tjenestene. Videre påpekes det at barn og unge lever sine liv i ulike relasjoner på ulike arenaer, og at det derfor er viktig å forstå barnet i sin kontekst, i den sammenhengen og i den tiden det lever i.

I tråd med disse perspektivene er Ung i Trondheims overordnede målsetning å bidra til sterke fellesskap rundt ungdommene i byen. Gjennom samskaping mellom ulike instanser søker man å forene ulike krefter med ulike innfallsvinkler og virkefelt for å realisere denne visjonen. Samskaping handler om å «gi borgerne mulighet til, og rom for, å være aktivt involvert i å skape offentlig verdi» (von Heimburg & Ness, 2020, s. 4, vår oversettelse). Det innebærer videre at «... myndigheter søker å involvere borgere og organisasjoner på en dynamisk måte i deltakende prosesser, for å løse sosiale og politiske problemer. Samskaping er ment å fremme ulike ønskelige resultater, som å styrke medborgerskap, fordype demokratiet, utvikle bruker-sentrerte offentlige tjenester av høy kvalitet, styrke effektivitet, støtte opp om innovasjon og fasilitere mobilisering i fellesskapene» (von Heimburg & Ness, 2020, s. 4, vår oversettelse). I sammenheng med fremveksten av samskaping som fenomen i bygging og vedlikehold av den offentlige velferden har også begrepet «relasjonell velferd» vokst frem. Dette innebærer et alternativ til en mer transaksjons-basert velferd hvor tjenester utveksles mellom en profesjonell hjelper og en hjelpsøker, slik vi finner det i det byråkratisk innrettede velferdssystemet (von Heimburg & Ness, 2020). I et relasjonelt perspektiv på velferd, arbeider man for å bygge livskvalitet og livsmestring ut fra sterke fellesskap; naboer, venner og kjente anses her som de primære ressursene når det gjelder å legge til rette for gode liv (von Heimburg & Ness, 2020).

I denne sammenhengen innebærer samskaping og relasjonell velferd at ulike deler av det offentlige, i samspill med skoler, foreldre og ungdommene selv, søker å bygge sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim. Trondheim Kommunes strategi [SteinSaksPapir](#) peker på behovet for økt samarbeid mellom aktører som jobber med barn og unge. Målet med strategien er å skape sterke fellesskap rundt barn og ungdommer i Trondheim. Et samskapings-prosjekt mellom Kirkelig fellesråd ved U-kirke og Trondheim Kommune ved Kulturenheten med en felles arena hvor man bidrar med ulik kompetanse og bakgrunn anses dermed som en ressurs i dette arbeidet.

Det er viktig for Ung i Trondheim å sikre samarbeid mellom lokale aktører og skape en reell ungdomsmedvirkning i prosessen. Målet er at Kirkelig fellesråd i Trondheim, kommunen og frivillige fra lokalmiljøet som samarbeidspartnere skal bli bedre kjent med hverandre og lære av hverandres styrker og spesialisering, noe som sees på som en styrke for den enkelte og for lokalmiljøet. Målet er å skape noe nytt sammen og utvide kunnskapen som allerede eksisterer. Å la ungdommene selv komme til orde har vært en viktig faktor i utviklingen av dette forskningsprosjektet, for i det videre å få med deres perspektiver på hvordan sterke fellesskap kan bygges og vedlikeholdes, både gjennom frokost-kaféen og andre eventuelle tiltak.

Studiens funn

I det følgende presenteres studiens funn, i form av åtte tema. I de ulike delene presenteres essensen i funnet, med en påfølgende presentasjon av sitater som bidrar til å understøtte og illustrere de respektive funnene. Funnene er ment å svare på problemstillingen: *«Hvordan opplever ungdommer å være til stede på frokost-kaféen og hvilke andre behov kommer til uttrykk?»*. De første seks temaene er knyttet til problemstillingens første del, mens de to siste er koblet til den andre delen av problemstillingen. Mer overordnede refleksjoner og diskusjonspunkter knyttet til funnene vil gjennomgås i neste kapittel.

Tema 1: Frokost-kaféen må i all hovedsak være som den er

Det tydeligste funnet i vår studie er at elevene synes å være fornøyde med frokost-kafé-tilbudet. Dette er gjennomgående i samtlige av våre intervjuer. Dette kan illustreres med utsagnet fra en av elevene vi intervjuet. På spørsmål om hva som er det fineste som har skjedd på frokostcafé, sier eleven følgende:

Elev: Det vet jeg ikke. Det er liksom ... alt er bra!

Intervjuer: Og det er liksom litt likt hver gang eller?

Elev: På en god måte ja.

Frokost-kaféen synes ifølge dette utsagnet å ha funnet en form som fungerer og det er nettopp dette som gjør det fint; at det er gjenkjennbart og likt fra gang til gang, det er likt «på en god måte». Elevene finner ingen vesentlige elementer de vil endre på; de får endringsforslagene som kommer frem handler om utvalget av pålegg eller andre ting man får til frokosten. På spørsmål om hvorvidt de skulle ønske noe var annerledes eller om de

kunne tenke seg noen endringer må våre informanter gjerne «vri hjernen» litt for å komme på noe. Som én av elevene uttrykker det:

Jeg har egentlig ikke tenkt over det, så jeg kommer ikke på noe akkurat nå. Jeg synes det er veldig gøy å være her. Så jeg tenker liksom ikke at det her er jeg misfornøyd med. Jeg kan ikke komme på noe jeg har tenkt sånn om.

Det virker altså ikke å være noe ønske om grunnleggende endringer i struktur eller i oppleggets essensielle aspekter. Noen elever ser imidlertid et potensial knyttet til at elevene kunne ha sosialisert mer på tvers av de «faste» gruppene på frokost-kaféen. En av dem sier:

Kanskje at man hadde pratet litt med dem som jobbet her eller at man kunne ha på en måte vært litt mer sånn samla flere og at man kunne ha tatt initiativ til det selv da, ikke at det nødvendigvis hadde noe med de andre voksne å gjøre, men at man kunne ha satt seg på et annet bord en gang og pratet med noen andre en gang, eller sånne ting da. Og så er det veldig mange som kommer dit også bare ser man på mobilen eller sånne ting. Og man er fortsatt samlet og prater og sånt, selv om mange ser på mobilen og kanskje viser morsomme ting til hverandre og sånne ting. Men man kunne pratet litt mer og tatt litt mer initiativ selv til å være litt mer åpen til å prate med flere kanskje? [...] Men jeg tror at mange må ta litt initiativ til sånne ting selv også. Og at man må på en måte når man er der må prate litt mer enn å se på telefonen kanskje og sånne ting. Selv om det er ganske bra nå.

Denne eleven nevner også at man kanskje kunne ha sunget eller danset til låter man kjenner fra Tik-Tok, og en annen elev trekker frem at man kunne ha hatt konkurranser:

Så kunne det vært konkurranse og vinneren hadde fått en spesiell ting da, som for eksempel en liten godteribit da. Som det er på en måte på (navnet på ungdomsklubben) da, så vinneren får premie. Så i går fikk jeg premie, fordi jeg vant (navnet på ungdomsklubben)-konkurransen.

Intervjuer: Så det er noe som dere faktisk gjør på (navnet på ungdomsklubben)! Men du kunne tenkt deg at det var på frokost-kaféen av og til óg?

Elev: Ja.

Intervjuer: Hver gang eller?

Elev: Ja, hver gang. Sånn liten konkurranse, kanskje sånn som «hva heter de som jobber på frokost-kaféen»? Og så har de ikke lov å si hva de heter da, så da må du bare prøve å huske på det.

På tross av disse endringsforslagene synes ikke dette å være forankret i et sterkt savn. Det er tydelig igjennom våre intervjuer at elevene trives med at frokost-kaféen primært handler om at elevene sitter sammen med dem de vil, prater om det de vil, og spiser frokost med venner, noe som kommer frem i tema 2.

Tema 2: Frokostcafeen er et sted å være og spise frokost med vennene sine

Et sentralt tema i intervjuene med ungdommene er at de uttrykker at frokost-kaféen er et sted å være med venner. Frokost-kaféen blir slik sett ikke primært en arena hvor man får nye venner, men man går dit med de man allerede har. Frokostcafeen synes dermed hovedsakelig å være et sted for å dyrke, befeste og fordype de vennskapene man allerede har, heller enn et sted for å forme nye vennskap. Likevel finner vi eksempler på elever som i starten satt to og to sammen, men som nå sitter sammen med en større gruppe. Følgende sitat illustrerer både at det er en relativt fast struktur men at det også er en viss åpning for at denne kan endre seg litt underveis:

Intervjuer: Og så ser jeg at dere sitter jo i såne faste, dere har faste plasser også?

Elev: Ja.

Intervjuer: Faste grupper?

Elev: Ja.

Intervjuer: Fordi der borte bruker du å sitte?

Elev: Ja.

Intervjuer: Og så sitter det noen som spiller fotball her?

Elev: Ja, før så var det mer spredd rundt, men nå sitter flere sammen liksom.

Intervjuer: Ja, men hva er det som har skjedd da tror du?

Elev: Folk har blitt bedre kjent og sånt.

Intervjuer: Ja, fordi har det ført til det, at dere har blitt bedre kjent?

Elev: Ja, noen ganger. Men det er som regel at de fra (navn på barneskole) sitter sammen og de fra (navn på barneskole) sitter sammen da, men det er litt blandet også da.

Det er dog ikke alltid slik at elevene sitter sammen med, eller går til frokost-kaféen sammen med de man ellers er sammen med på skolen. Flere av våre informanter påpeker at de sitter sammen med de elevene som de går til skolen sammen med, og at dette ikke er de som går i klassen deres eller de vennene de er mest sammen med på fritiden. For noen handler dette altså om hvem man bor nærmest og dermed går sammen med til frokost-kaféen, og det kan være andre enn de man går i klasse med eller er sammen med ellers i løpet av skoledagen eller på fritiden, noe som illustreres i følgende sitat:

Intervjuer: Hvis du tenker på den aller første gangen du skulle hit da. Hvem dro du hit sammen med?

Elev: En venn, (navn på venn), da.

Intervjuer: Ja, nettopp.

Elev: Fordi vi bor sånn samme plass.

Intervjuer: Ja, så da gikk dere sammen hit?

Elev: Ja.

Intervjuer: Og er det hun du er mye sammen med i skolen i skoletiden også eller?

Elev: Egentlig ikke, vi bare pleier å gå sammen,

Intervjuer: Sier du det, til skolen og til frokost-kaféen?

Elev: Ja, vi snakker jo sammen, vi går jo i samme klasse da, men det er ikke hun jeg er mest med.

Intervjuer: Men de som du er mest med da, bruker de å være på frokost-kaféen?

Elev: Ja, men de bor jo på helt anna sted da. De bor på (navn på sted).

Intervjuer: Ja, så da er det ikke naturlig at du sitter på bord sammen med dem?

Elev: Jo, jeg sitter med dem, men de kommer senere.

Intervjuer: Akkurat. Men du hadde ikke hatt lyst å gå hit hvis dine venner ikke skulle hit, er det sånn?

Elev: Nei, da er det ikke noe gøy. Det som er gøy er at en kan komme dit og sitte og prate og sånt før skolen, og så får man mat i tillegg.

Frokost-kaféen synes dermed å være et sted hvor man kan ivareta og utvikle andre relasjoner enn de som ellers befester seg i skolehverdagen.

Flere av elevene vi har snakket med uttrykker et ønske om at man kunne snakket litt mer på tvers av bordene, eller at det hadde vært plass til flere elever ved bordet så flere kunne ha sittet sammen og spist frokost. Da er det imidlertid stor sett snakk om å sitte sammen med andre man kjenner på de andre bordene. Flere av elevene har venner på flere av bordene, men sitter med de samme hver frokost-kafé fordi det er disse man kommer dit sammen med.

Tema 3: Frokost-kaféen er en god start på dagen

Ungdommene uttrykker at frokost-kaféen oppleves som en annerledes og god start på dagen:

Det er koselig, det er lettere å spise frokost her fordi man har bedre tid, man har først kommet seg til skolen og da har man våknet litt og kommet i gang med dagen da.

Flere beskriver at det er en større ro over frokostopplevelsen på frokost-kaféen, noe følgende sitat vitner om:

Elev: Ja, det er en litt sånn fin start på dagen, å gjøre noe gøy liksom på starten av dagen. Ikke bare det vanlige.

Intervjuer: Og hva er det vanlige da?

Elev: Jeg vet ikke, være hjemme og så dra og så ha litt dårlig tid.

Intervjuer: Og når det er frokostkafé så får du til og med god tid?

Elev: Ja.

Det synes også viktig at frokost-kaféen er i nærheten av skolen, om ikke nødvendigvis på skolens område. Dette handler om at man etter frokost-kaféen kan gå rett til skolen uten å måtte planlegge å legge inn tid til dette, noe vi ser i følgende sitat:

Intervjuer: Så hvis det hadde vært litt lengere borte her og det hadde vært for ungdommer fra kanskje andre skoler også, hvordan hadde det vært da?

Elev: Da hadde det kanskje vært litt verre da, fordi her så stresser de med at skolen starter, men på torsdager så er det kunst og håndverk så vi er rett der, så det tar mindre enn et halvt minutt å gå til timen. Så er det sånn at vi drar fem minutter før tida, så liksom, kanskje hvis frokost-kaféen er lengre unna så hadde vi stressa enda mer.

Intervjuer: Ja, så det gjør at det blir mindre stress rett og slett, at en spiser frokost her?

Elev: Ja.

I tillegg til at frokost-kaféen gir en rolig start på dagen, uttrykker enkelte at de spiser mer mat enn andre morgener når de er her:

Ja jeg spiser mer enn jeg pleier å gjøre til vanlig. Fordi jeg spiser nesten ikke brød, fordi jeg er ikke så glad i frokost, men når jeg er her så spiser jeg mer [...] Jeg gjør det litt bedre på skolen på torsdager enn til vanlig.

Noen fremhever også at denne dagen til sammen blir ekstra bra på grunn av måten timeplanen er lagt opp på denne dagen:

Vi har jo bra dag på torsdager, da er det liksom frokost og gym og musikk og tilvalgsfag og matte.

Vi ser altså at frokost-kaféen beskrives av informantene som en god start på dagen hvor de både opplever ro og hygge, spiser mer og bedre enn på andre ukedager og at dette i sammenheng med timeplanen gjør at denne dagen blir en ekstra god dag.

Tema 4: Frokost-kaféen må være for dem som går på samme trinn

Elevenes beretninger handler om at det er en kvalitet ved frokost-kaféen at man kan være sammen med andre elever på samme trinn. Informantene mener det er positivt av frokost-kaféen kun er for deres trinn, og at man ikke blander trinnene i et slikt tilbud. Å gjøre det ville ha ført til at færre av våre informanter hadde benyttet seg av det. Begrunnelsene for dette varierer, men ord som går igjen i tilbakemeldingene er at elevene ikke hadde turt å «være seg selv» i like stor grad og at det hadde vært litt «skumlere» og litt mer «kleint». En informant utdyper dette på følgende måte:

Kanskje fordi at åttende er litt redd for de som er eldre enn seg og sånt. Så når de er der, så kommer det ikke så mange fra åttende og sånt. Fordi de [elevene på de andre trinnene] er liksom eldre og har mer makt og sånt.

En lignende dimensjon kommer frem i det en annen elev forteller på spørsmål om hva hen tenker hadde skjedd dersom frokost-kaféen var for hele skolen:

Elev: Da tror jeg at vi hadde pratet mindre.

Intervjuer: Du tror det ja? Hvorfor det da?

Elev: Fordi vi hadde brydd oss om alt annet, at vi hadde liksom ... Fordi det er så dystre stemning når ... på en måte hvis vi setter alle sammen sammen, på en måte.

Samtidig påpeker elevene at det er fint at tilbudet ikke gjelder kun for klassen, men at hele trinnet er inkludert. En elev forteller at

Det er fint at det ikke er klasseindividuell, fordi det er jo mange som har venner i andre klasser også.

Men at det fortsatt er samme trinn.

Flere uttrykker at det gjerne må være frokost-kafé for de andre trinnene også, men da må det være på andre dager eller tidspunkt.

Et par av elevene tenker også at det hadde vært fint om frokost-kafé-tilbudet hadde samlet elever fra samme trinn på tvers av skoler, slik at ungdomsskolene i nærmiljøet hadde en felles frokost-kafé:

Elev: Det er veldig fint om det hadde vært fra andre skoler, så kunne jeg bli kjent med folk fra andre skoler og sånt også.

Intervjuer: Sånn at man hadde hatt et tilbud for åttende trinn på flere skoler?

Elev: Ja, bare sånne skoler som er i nærheten og sånt da, ikke helt på (navn på annet område i byen) og sånt.

På denne måten kunne man blitt kjent med andre jevnaldrende som gikk på de andre ungdomsskolene i nærheten. Dette kunne igjen ha bidratt til å styrke fellesskapene på tvers av skolegrenser.

Tema 5: De voksne må være til stede på frokost-kaféen

Et sentralt tema i intervjuene er at det har betydning for ungdommene at de voksne er til stede på frokost-kaféen. Mange har ikke tenkt nærmere over hvilke instanser de voksne kommer fra, men de oppleves i denne sammenhengen som en slags enhet. De beskrives som «hyggelige», «snille» og «positivt innstilt ungdommer». En elev utdyper hva det innebærer å være positivt innstilt til ungdommer med et eksempel på det motsatte:

Elev: Sånne voksne som ... hvis du går med en gjeng med ungdommer, og vi for eksempel går litt sånn på fortauet og noen i veien og så er det noen voksne som går forbi og ruller på øynene og sånt, og det er sånn ... De var jo ungdommer en gang de også?

Intervjuer: Ja, du føler at det blir litt urettferdig nesten?

Elev: Ja, det blir litt sånn. Jeg skjønner jo litt hvorfor de gjør det, det er jo som om vi holder på å snuble fordi en diger gjeng med barnehageunger holder på og dytter oss ned, fordi de er sånn stor masse og sånt ... Men det er jo litt irriterende når voksne ikke respekterer oss så veldig mye.

På spørsmål om hva det innebærer at de voksne er «hyggelige» og «snille» forklarer deltakere at de er blide, de hilser når man kommer og sier «ha det» når man går. Flere bruker begreper som respekt eller forståelse når de snakker om egenskapene til de voksne som jobber på frokost-kaféen. En elev forklarer at

De snakker på en hyggelig måte til oss ... de sier ting på en veldig fin måte og er i veldig godt humør på en måte.

En annen elev trekker frem betydningen av at de voksne kjenner igjen elevene og til og med husker fra gang til gang hva hen vil ha til frokost:

Det er gøy når vi bestiller det samme hver gang, så har de det klart uten at vi har bestilt enda noen ganger. Det har blitt litt sånn at vi kjenner de godt, vi føler oss mer hjemme på frokost-kaféen da. Så det er sånn, og her på klubben da. Jeg synes egentlig bare at forholdet mellom oss og de voksne har grodd!

Det kan altså synes betydningsfullt at man blir stadig bedre kjent og at det utvikler seg en relasjon, uttrykt gjennom at «forholdet har grodd» underveis i løpet av tiden frokost-kaféen har eksistert.

På spørsmål om hva hen synes om de voksnes tilstedeværelse forteller en annen elev:

A: At de er veldig hyggelige og det går an til å snakke med dem.

I: Så det også skjer litt her, at man ikke bare spiller, men også snakker litt liksom, for eksempel med de voksne?

A: Ja.

I: Er det også praktiske ting dere snakker om, eller er det andre ting også?

A: Ja, litt sånn forskjellig.

I: Ja, litt sånn livet ellers?

A: Ja.

Dermed ser vi at de voksnes tilstedeværelse ikke *bare* handler om å smile og si hei og være hyggelig, men at det også kan handle om å snakke om «litt sånn forskjellig». I intervjuene finner vi også eksempler på elever som ikke har mye voksenkontakt på frokost-kaféen. På spørsmål om hva eleven synes om at en bestemt lærer ofte stikker innom, sier eleven:

I: Det at han (navn på læreren) er her, har du tenkt på det, at det er en lærer her?

A: Er han her?

I: Han bruker å være her han.

A: Ja, han pleier å komme og få et eller annet.

I: Ja, hva syns du om at det er en lærer her også da?

A: Jeg merker ikke noe til det jeg.

I: Fordi han bruker ikke å sitte sammen med dere?

A: Nei, nei. Han pleier bare å komme innom tror jeg.

I: Ja. Han setter seg ned litt og snakker litt, men ikke på deres bord kanskje?

A: Nei.

I: Ville det vært rart hvis han kom bort til dere?

A: Ja.

I: Ville det vært rart hvis noen av de andre voksne da kom og satte seg ned og liksom skulle snakke med dere?

A: Ja.

I: Det vil du helst slippe på en måte?

A: Ja.

Det er med andre ord ikke alle som aktivt «benytter seg av» de voksne på frokost-kaféen, men det synes likevel betydningsfullt at de er til stede. På spørsmål om hvordan det hadde opplevdes dersom det ikke hadde vært voksne til stede forteller en elev:

Det hadde sikkert vært ganske annerledes da, det hadde nok blitt litt kaos og sånt.

En annen elev beretter at det ikke er spesielt viktig for hen å kunne snakke med de voksne, men det ville likevel ha blitt noe annet om de ikke var der:

Intervjuer: Har du snakket med dem noen ganger?

Elev: Snakket med dem?

Intervjuer: Ja, altså mer enn å si hei og ja og hva du skal ha?

Elev: Egentlig ikke, men det er sikkert noen som gjør det, men jeg pleier ikke det.

Intervjuer: Nei, det er ikke så viktig for deg med frokost-kaféen at du kan snakke med dem eller vil snakke med dem?

Elev: Nei.

Intervjuer: Men hadde det på en måte vært det samme hvis de ikke var der tror du, på frokost-kaféen?

Elev: Da er det jo ingen som serverer, da.

Intervjuer: Men la oss si at det var noen roboter som serverte her da?

Elev: Nei, det er ikke like koselig.

Intervjuer: Nei, så de er med på å gjøre det litt koselig på en måte?

Elev: Ja.

Intervjuer: Med at de er hyggelige, smiler og sier her?

Elev: Ja.

Undertema 5a: Voksen-nærværet forebygger vonde og vanskelige hendelser

På spørsmål om hvorvidt informantene har opplevd vanskelige eller vonde ting på frokostkaféen er det svært få som svarer ja. Følgende sitat illustrerer på underfundig vis hverdagsligheten i de «vanskelige» hendelsene:

Elev: Det var en gang jeg klarte å søle kakao på genseren min og ikke hadde med en annen genser, men det er egentlig det.

Intervjuer: Ja, men ikke noe ekkelt mellom folk som du har lagt merke til?

Elev: Nei.

Her må det likevel nevnes at det finnes unntak. En informant forteller at noen hadde holdt av en plass hen ville sette seg ned på og sa at denne var opptatt.

Elev: Det er noen ganger når jeg har kommet litt sent da, og da er det ikke plasser rundt bordene. Eller av og til så er det plasser, men det her er innen vennegruppa mi da, og da har de satt av plasser til andre som kommer etter meg. Så da er det noen plasser som er ledige, men jeg ikke kan sette meg på.

Intervjuer: Ja, og det syns du er litt dumt?

Elev: Ja. Det er en av grunnen til at jeg ikke alltid kommer. Men forrige gang i går da, da var det ekstra plass på hjørnet eller på siden, overfor (navn på venninne), da snakka vi to sammen og hadde det ganske gøy.

Intervjuer: Ja, fordi hvordan tenker du når du kommer og de har tatt av plass til noen andre?

Elev: Det er jo litt trist.

Intervjuer: Ja, det blir ikke noe artig?

Elev: Nei.

På spørsmål om hvorvidt de voksne kunne ha bidratt med noe i denne situasjonen svarer imidlertid eleven:

A: Nei, det er vel travelt for de ... Jeg syns egentlig ikke at det er noe mer som bør bli med, de gjør det ganske bra her på en måte.

I: Men kunne kanskje hatt større bord da, satt to bord sammen for eksempel, sånn at det hadde blitt større plass rundt?

A: Ja. Men hvis dem har holdt av plasser og jeg må sette meg et annet sted, og så kommer det noen kanskje fem minutter etterpå som jeg kan sitte med.

I: Men det er derfor av og til at du ikke orker å komme, at du tenker at du er litt redd for at du kanskje må sitte alene?

A: Ja.

I: Men har det skjedd noen ganger at du må sitte alene eller?

A: To ganger som jeg ... De gangene etter det har jeg bare ikke kommet, fordi jeg ikke gidde.

Her kan man ane en slags ambivalens ved at de voksne skal ordne opp i situasjoner, ved at eleven synes fornøyd med de voksnes rolle og tilstedeværelse når hen sier: «Jeg synes egentlig ikke at det er noe mer som bør bli med, de gjør det ganske bra her på en måte». Opplevelsen hen beskriver har bidratt til at hen ikke alltid vil være med på frokost-kaféen, samtidig som hen også kommer og har gode opplevelser, som vi ser i sitatet over. Samtidig kan man undres over om ikke det voksne nærværet likevel har betydning, i form av at de nettopp «gjør det ganske bra her på en måte», uten at det for denne eleven betyr at de spesifikt skal ordne opp når det oppstår situasjoner. I tråd med dette perspektivet kan andre utsagn tyde på at den voksne tilstedeværelsen faktisk i seg selv bidrar til å forhindre vanskelige hendelser. En informant forteller at det hender at hens venner blir mobbet på skolen av andre som er på frokost-kaféen, men at dette aldri skjer når det er frokost-kafé.

Og så er det noen av de som mobber vennene mine som er her også. Men hun tør å være her på frokostkaféen allikevel, selv om det er noen som mobber hun her. Hun mobbes ikke på frokostkaféen da. Men i skoletiden (...) jeg tror kanskje at det er fordi det er voksne overalt, det er fem voksne på et lite areal, så hvis noen hadde mobbet hun da, så hadde de voksne selvfølgelig hørt det. Også sitter jo egentlig (navnet på læreren) ofte ved siden av dem da, så det hadde også vært enda en voksen akkurat der. Så jeg tror kanskje ikke de tør det når (navnet på læreren) sitter der eller når det er så mange voksne her da.

På bakgrunn av dette kan man tenke seg at de voksnes tilstedeværelse bidrar til at ungdommene føler seg trygge på frokost-kaféen. De voksnes rolle er først og fremst å være blide og hyggelige og ta imot ungdommene med et «hei» og et smil. Samtidig bidrar deres tilstedeværelse åpenbart til å skape trygghet og forhindre at ugreie hendelser får utspille eller utvikle seg. Som en underdimensjon til dette peker ungdommene på at det ikke bør være for mange lærere på frokost-kaféen, noe som utdypes i det følgende.

Undertema 5b: Det bør ikke være for mange lærere på frokost-kaféen

I intervjuene fremkommer det at frokost-kaféen ikke bør preges av for mange lærere. Samtidig gir elevene uttrykk for at de ikke har noe imot at enkelte lærere stikker innom og snakker med elever, og her er det spesielt én lærer som nevnes. På spørsmål om hva hen synes om at denne læreren ofte stikker innom, sier en elev:

Elev: (Navn på lærer) er jo morsom type, men blir jo litt sånn, vet ikke helt hva vi skal snakke om hvis han setter seg ved bordet vårt. Fordi da er det på en måte litt sånn, det sitter jo en lærer her, så kan ikke prate om alt mulig rart, hvis du skjønner.

Intervjuer: Ja, ville det være annerledes hvis han satte seg ned enn hvis hun (navn på en som jobber på frokost-kaféen) eller (navn på en som jobber på frokost-kaféen) eller noen av de her fra frokost-kaféen satte seg ned på bordet deres?

Elev: Nei, det er vel bare at det er en voksen, samme om det er (navn på lærer) eller ikke.

Intervjuer: Ok.

Elev: Det er litt vanskelig å prate med sånn dagligdagse ting, fordi de jeg sitter med er veldig sånn sjenerte, ikke sant? Det er litt sånt?

Intervjuer: Og likevel har noen av de voksne spurt sånn om hvordan helga har vært, og det har gått fint eller? På bordet deres?

Elev: Ja.

Intervjuer: Men det har på en måte forandra litt samtalen rundt bordet synes du?

Elev: Ja.

Intervjuer: Men vil du helst at de skal la være eller synes du det er fint at de gjør det?

Elev: Jeg synes nå at det er koselig jeg da, at de kommer bort og spør.

Intervjuer: Ja, selv om det stopper litt opp eller blir nytt tema på en måte?

Elev: Ja.

Intervjuer: Men hvis ikke bare han (navn på lærer), men alle lærerne på åttende trinn hadde vært på frokost-kaféen, hvordan hadde det vært synes du?

A: Spørs jo om det er kontaktlæreren min eller ikke da. Fordi at hvis det er sånn (navn på lærer) og (navn på lærer) går det helt fint, de kjenner jeg jo ekstra godt, men hvis det er sånne lærere som jeg ikke helt vet hvem er, så er det jo litt sånn ubehagelig. Vet ikke helt hva vi skal si da.

I: Så hvis det var et lærerbord her eller det satt en lærer på hvert bord liksom, ikke det samme?

A: Nei.

At nærværet av lærere fungerer synes altså å avhenge av at det er en lærer man opplever å ha en god relasjon til. Det synes samtidig viktig at frokost-kaféen ikke må bli et lærerstyrt tilbud; det må ikke forstås som en forlengelse av skoledagen.

Flere av våre informanter uttrykker at de er glade for at enkelte lærere kommer innom og snakker med elever som sitter for seg selv eller i mindre grupper. I noen tilfeller bidrar læreren til å løse konflikter mellom enkelt-elever. Også her synes relasjonen å være fremtredende; læreren kan bidra til å løse opp på bakgrunn av at hen kjenner elevene på en annen måte enn de ansatte som driver frokost-kaféen, men det kreves en nær og god relasjon, fremfor at det er i kraft av lærerrollen hen «ordner opp».

Tema 6: At en del elever ikke kommer på frokost-kaféen har praktiske årsaker

Elevene er tydelige i sine svar på hva som kan være årsaken til at enkelte elever ikke kommer på frokost-kaféen. Det handler ifølge våre informanter om praktiske ting, som at de bor for langt unna og at det dermed ikke passer med busstidene. En elev svarer slik:

Elev: Det er fordi de har ikke busser som går så tidlig.

Intervjuer: Så de får ikke med seg det de?

Elev: Nei, de får det, men da må de våkne en time før vanlig, og da må de begynne å kjøre buss og da kommer de sånn 40 minutter før det starter og sånt. Så det blir vanskelig for dem.

Intervjuer: Det skjønner jeg, så man er litt avhengig av å bo i nærheten da for at det skal være et bra tilbud?

Elev: Ja.

En annen årsak er ifølge våre informanter at de ikke vil stå opp tidlig nok eller at det rett og slett ikke er noe for dem:

Fordi de ikke gidder å stå opp tidligere, og det er noen som ikke liker kanskje sånne settinger like godt eller syns det er like koselig og sånne ting, og så er det noen som ... For noen så er ikke frokost like viktig, og ikke like viktig for en bra start på dagen og sånne ting da.

På direkte spørsmål om hvorvidt det kan handle om at noen ikke tør å komme fordi de ikke har noen å gå dit sammen med, svarer elevene at de ikke tror dette er tilfelle, men at det kan henge sammen med mangel på kunnskap om hva det faktisk er:

Nei, det kan være for noen kanskje at de ikke vet helt hva det er, og at de ikke har prøvd det ut helt ordentlig. Fordi jeg også var litt sånn negativ i starten, men jeg prøvde det et par ganger og da ble det liksom, da syns jeg det var mer og mer ok.

Tema 7: Det er venner og familie som hovedsakelig hjelper når ungdommene har det vanskelig

På spørsmålet om hva som er hjelpsomt når ungdommene er lei seg eller har det kjipt er svaret i all hovedsak at det er venner og familie som hjelper. På spørsmål om hva som hjelper om hen har det kjipt eller er lei seg en dag, svarer en elev:

Elev: Youtube. Eller bare gå igjennom Twitter.

Intervjuer: Ja, det er det du bruker å gjøre?

Elev: Ja, på Youtube eller Twitter.

Intervjuer: Er det noen spesielle du bruker å snakke med eller?

Elev: (navn på venn), (navn på venn) og (navn på venn) normalt.

Intervjuer: Ja, så hvis du har en kjip dag så kan du snakke med en av dem om det?

Elev: Ja. Og så liker jeg ikke at dem har det fælt da. Sånn som (navn på venn) satt utenfor og så litt trist ut i dag, men hun ville ikke snakke om det. Da begynte jeg nesten å grine.

Intervjuer: Å ja. Da har du veldig mye følelse med andre da?

Elev: Ja.

Intervjuer: Du synes det er kjedelig når vennene dine har det kjipt da.

Elev: Ja.

Intervjuer: Bruker du ofte å tenke på hva du kan gjøre for de da eller?

Elev: Ja.

Intervjuer: Og hva er oftest det som hjelper da?

Elev: En god klem.

Intervjuer: En god klem ja.

Elev: Eller bare snakke sammen.

Intervjuer: Ja. Men hvis du ikke snakker med vennene dine, har du noen voksne som du snakker med eller?

Elev: Farmor.

Intervjuer: Ja, det hørtes fint ut óg.

Elev: Ja, hun bor en halvtime unna, så, med bil.

Intervjuer: Ok, så du må ringe henne da hvis det er noe.

Elev: Mmm.

Det er tydelig at å henvende seg til profesjonelle hjelpere er noe som kommer «lenger ned på lista», noe som kommer frem i følgende sitat:

I: Føler du at det er noen her på skolen som det går an å snakke med når noe er dumt eller kjipt?

A: Det er jo vennene mine da, de jeg stoler på. Jeg ville kanskje ikke gått bort til en helt tilfeldig tiendeklassing og bare begynt å snakke med dem. Så det er jo kanskje de jeg kjenner.

I: Ja, hva med sånn helsesykepleier?

A: Jeg kunne jo snakket med henne, men jeg er liksom ikke så glad i å snakke med folk jeg ikke kjenner og sånn.

I: Så han/hun kjenner ikke du?

A: Nei, jeg har jo snakket med henne, men det er jo ikke sånn at jeg faktisk, eller, jeg stoler jo på henne, men jeg har kanskje ikke fortalt henne ting som jeg sliter med. Eller jeg kunne fortalt det, men jeg ville kanskje ikke snakket med henne om problemene mine og sånt.

I: Nei, da er det noen andre du heller vil gå til?

A: Ja.

Igjen ser vi at relasjonen er betydningsfull; det er ikke nok at det finnes en profesjonell hjelpeinstans til stede på skolen, det må foreligge en trygg relasjon for å dele noe personlig. Noe det synes å gjøre i dette tilfellet, siden eleven sier «jeg stoler jo på henne». Likevel er selv ikke dette nok til at hen kan se for seg at hen snakker med helsesykepleieren om «problemene» sine. I intervjuene er det ingen som peker på frokost-kaféen som en arena for å snakke med en voksen om det som er vanskelig, det synes snarere å være et sted å henge med venner og spise frokost sammen med dem, med trygge voksne litt i bakgrunnen.

Tema 8: Blant ungdommene er det ikke et tydelig behov for andre og nye tiltak

Ut fra intervjuet i denne studien synes det ikke å være et sterkt behov for andre tiltak i ungdommenes hverdagsliv. Informantene i prosjektet synes å være opptatt med organiserte aktiviteter på fritiden og flere av dem bruker området ungdomsklubber aktivt. En elev forteller:

Jeg føler jeg har ganske mye av alt mulig egentlig. Har vært ganske heldig. Jeg har fått bra venner og masse sånne miljø å være i, så der så er jeg ganske fornøyd med hvordan sånne ting fungerer da. Sånn at jeg trenger ikke å være redd for at jeg ikke har noen å være med eller at ingen kommer til å høre på meg. Jeg trenger ikke å være redd for at noen av de andre skal begynne å mobbe meg for eksempel, fordi jeg vet at det kommer liksom ikke til å funke. Det kommer bare ikke til å funke hvis en av de begynner å være slem mot en annen i vennegjengen, fordi det kommer liksom til å ... Jeg tror ikke en gang det kommer til å splitte vennegjengen, det kommer mer til å være sånn, liksom det funker bare ikke at vi skal krangle. Vi kan liksom ignorere hverandre i én dag, men that's it liksom.

I dette sitatet ser vi at eleven synes å være fornøyd med tingenes tilstand, hen har tilsynelatende alt hen trenger i hverdagen for å ha det bra og ser hvor heldig hen er. Det pekes på at hen har «bra venner og masse sånne miljø å være i», og beretningen viser også en form for trygt og sterkt fellesskap hvor man beskytter hverandre innad i venneflokk: «Det kommer bare ikke til å funke hvis en av de begynner å være slem mot en annen i vennegjengen». En annen elev kommer heller ikke på noe med det samme, og må tenke litt ekstra. Eleven lander på at om det skulle skapes flere tilbud for ungdommer i området, måtte det være mer av det samme:

Jeg vet ikke. Frokost flere ganger i uka kanskje? Fordi etter skolen tror jeg folk vil dra hjem liksom, men før så er folk sånn, hvorfor ikke? Jeg skal jo uansett hit. Men folk har trening og sånt på ettermiddagen,

så kanskje det er greiere flere ganger om morgenen. Eller lunsj for eksempel. Så man kan komme hit og få lunsj liksom, istedenfor å spise i klasserommet.

En av elevene snakket imidlertid om behovet for et sted å være med vennene på fritiden, et sted hvor voksne også er til stede, men holder seg i bakgrunnen:

Intervjuer: Er det noen andre aktiviteter eller noen andre ting etter skolen og fritidssting som du kunne tenkt deg? Eller plasser du kunne tenkt deg å vært? Hvis vi tenker at kommunen skulle ordne noe for dere, hva hadde det helst vært?

Elev: Mmm ...

Intervjuer: Det er kanskje ikke så enkelt?

Elev: Nei.

Intervjuer: Mangler dere en plass å være for eksempel?

Elev: Ja, kanskje litt. Hvis det var liksom et sted som var åpent eller noe sånt.

Intervjuer: Ja, fordi hva er det dere bruker å gjøre ettermiddager og sånt da?

Elev: Som regel så er vi på butikken eller så spiller vi fotball sammen, eller henger sammen. Og da pleier vi å henge på butikkene, fordi det er ikke så mange andre steder det er å henge liksom.

Intervjuer: Nettopp. Så å henge på butikken?

Elev: Ja, og det er ikke så smart når det er korona.

Intervjuer: Nei, det er sant. Og så hadde det jo vært hyggeligere med en annen plass?

Elev: Ja, det hadde det.

Intervjuer: Med plasser å sitte, og bord og sånt? Eller har de det på butikken?

Elev: Nei.

Intervjuer: Hva slags butikk er det? Er det samme hva slags butikk det er snakk om?

Elev: Ja. Det er kanskje bare på (navn på nærbutikken) de har et bord og sånt. Men der er som regel alt opptatt da.

Intervjuer: Ja. Så en plass å være hadde vært fint, som er åpen?

Elev: Ja.

Intervjuer: Er det sånn at det skulle ha vært noen voksne der, eller at det ikke skulle ha vært noen voksne der?

Elev: Begge deler, noen ganger kan det være det, og andre ganger ikke. Men de skulle kanskje hatt litt sånne aktiviteter som det går an å gjøre der inne da.

Intervjuer: Ja. Hvordan aktiviteter tenker du da?

Elev: Bordtennis eller fotballspill eller noe sånt.

Intervjuer: Ja, så nesten som en liten ungdomsklubb?

Elev: Ja, som er åpen hele tiden.

På videre spørsmål om hvilken rolle de voksne skulle ha hatt i en slik sammenheng, svarer eleven:

Elev: Bare kom inn innimellom for å sjekke at alt var bra og sånt.

Intervjuer: Ja, skulle det vært noen som kom og sjekket, eller skulle det vært noen som satt en plass i nærheten så dere kunne gå til?

Elev: Mmm, kanskje som kom inn og sjekka innimellom. Hvis du går forbi så kan du bare gå inn og sjekke liksom.

Intervjuer: Ja, fordi da tenker du at det er lurt for at det ikke skal bli noe styr?

Elev: Ja. Jeg tror kanskje ikke det blir noe mye da, men bare i tilfelle det blir noe.

Her ser vi en elev som uttrykker at hen har et fellesskap, hen har venner og de finner på aktiviteter som fotball eller rett og slett bare å «henge» sammen. At det etterlyses et sted hvor ungdommene kan «henge» sammen eller gjøre aktiviteter sammen kan synes merkelig med tanke på at man har en ungdomsklubb både på den aktuelle skolen og på en nærliggende skole, som flere av informantene benytter seg aktivt av. Det kan virke som at denne eleven sammen med sine venner ikke benytter seg av dette tilbudet, selv om det synes å møte behovene som skisseres her. Eller kan det være at hen ønsker mindre voksen-nærvær enn det som er på ungdomsklubben, hvor det jo er voksne til stede hele tiden? Eller at ungdomsklubben ikke dekker dette behovet fordi den faktisk ikke er «åpen hele tiden»?

I materialet finnes det også drømmer om forbedringer knyttet til organiserte aktiviteter som allerede finnes i området, for eksempel sier en elev:

Å ja, jeg skulle ønske vi hadde sånn fotballhall, Abrahallen, der er det sånn innehall med kunstgress, sånn vil jeg ha på (stedet der hen bor).

Det er dog opplevelsen av at man har de aktivitetene og de «værestedene» man trenger i hverdagen, som i all hovedsak preger intervjuene.

Diskusjon

I det foregående kapitlet har studiens funn blitt presentert gjennom åtte tema, som til sammen svarer på forskningsprosjektets problemstilling: «*Hvordan opplever ungdommer å være til stede på frokostcafeen og hvilke andre behov kommer til uttrykk?*». I det følgende vil disse funnene drøftes i lys av ulike diskusjonstema som knyttes til problemstillingen.

På hvilken måte bidrar frokost-kaféen til sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim?

Ettersom formålet med Ung i Trondheim er å bidra til sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim, er det nærliggende å stille spørsmål ved hvorvidt frokost-kaféen bidrar til dette. Siden funnene peker på at frokost-kaféen virker å først og fremst benyttes av elever som allerede har venner og som går dit og spiser sammen med vennene sine (tema 1) kan det virke som at frokost-kaféen ikke hovedsakelig fungerer som en arena for å bygge nye vennskap fra «grunnen». Likevel peker funnene på en viss bevegelse blant de som bruker frokost-kaféen; vi ser eksempler på at elever som før satt på ulike bord har slått seg sammen til et større bord gjennom den perioden frokost-kaféen har eksistert. Vi ser også eksempler på at man sitter med andre elever på frokost-kaféen enn de man ellers kanskje er mest sammen med, og dette henger sammen med bosted og hvem man går sammen med til skolen. Likedan ser vi at svært få rapporterer om uheldige hendelser på frokost-kaféen, og det fortelles om at en som ellers blir mobbet av andre elever på frokost-kaféen likevel går på frokostcafeen og at hun der opplever seg trygg; her mobber de ikke, for det er «voksne overalt» (tema 5).

Dersom frokost-kaféen dermed fungerer som et slags midlertidig «vern» mot mobbing kan man likevel stille spørsmål ved effekten av dette, hvis det er slik at vedkommende elev likevel blir mobbet idet hun trår over dørterskelen og går ut i skolegården, for å sette det på spissen. Samtidig kan man tenke seg at nærværet av voksne ikke bare virker preventivt, i den forstand at det forhindrer mobberne i å mobbe og at eleven dermed får én time i uka hvor hun er beskyttet fra mobbingen, men at det også virker *styrkende*; det gir en opplevelse av å være en del av et fellesskap som oppleves trygt. På denne måten kan man tenke seg at frokost-kaféen kan bidra til å bygge styrke *utover* den timen man oppholder seg på frokost-kaféen; man «oppmagasinerer» en trygghetsfølelse avledet av et trygt og sterkt fellesskap bestående av voksne og andre ungdommer. Man tar med seg gode og trygge opplevelser som kan tenkes å gi styrke til dagen og uken. Samtidig tyder beretningen på at dette er en elev som ikke er alene; det er *venninnen* som forteller om dette i intervjuet, altså har eleven som mobbes venner; i alle fall én.

I intervjuene så vi også at det kunne oppleves ekskluderende å ikke få plass på bordet hvor vennene satt dersom man kom for sent og plassen var holdt av til andre. I intervjuet antyder eleven at hen ikke savnet de voksne i den aktuelle situasjonen, ved å peke på at hen synes de gjør en god jobb. Det kan være at voksne faktisk også har prøvd å «ordne opp» i denne situasjonen uten å få komme til hos elevene eller ungdommene; de vil finne ut av det selv. Likevel kan det være nyttig å være oppmerksom på å legge til rette for samtlige som vil har plass ved et bord, ved at man eksempelvis er tett på i situasjoner hvor elever kommer sent på frokost-kaféen, eller når bordene fylles fort. Dette vil antakelig også bli enklere i etterkant av pandemien, når smittevernsrestriksjonene reduseres eller faller bort.

Inkluderings- og ekskluderingsmekanismer på frokost-kaféen

I samtalene våre med elevene har vi vært inne på mange ulike tema og erfaringer, og i analysene ble det tydelig at flere av disse situasjonene kunne sees på inkluderings- eller ekskluderingsmekanismer. Tabellen under viser en systematisert oversikt over hvordan ulike faktorer synes å bidra til inkludering og ekskludering på frokost-kaféen.

Faktorer	Inkluderingsmekanismer	Ekskluderingsmekanismer
Voksenrollen	<p>At de voksne er blide, positive og interesserte i elevene</p> <p>Voksen tilstedeværelse bidrar til mindre konflikter og bråk</p> <p>At de voksne kommer og spør hvordan eleven har det. Dette kan unntaksvis være en lærer, avhengig av relasjonen man har til denne læreren</p>	<p>Om det hadde vært voksenstyrte aktiviteter, eller et tilbud som ikke foregikk på elevenes premisser</p> <p>Om altfor mange voksne (utenom de som arbeider der) hadde vært til stede ved frokost-kaféen.</p>

Rammefaktorer	At lokalene ligger på skolen, slik at elevene rolig kan tusle til klasserommene når skolen begynner At frokost-kaféen er for elever på samme trinn	At bussen ikke går på et passende tidspunkt, så elever som bor langt unna mister muligheten til å delta
Relasjoner til andre elever	At elevene har noen å gå sammen med til/møte på frokost-kaféen	Om man ikke får plass rundt bordet der vennene sitter og dermed blir sittende alene Om vennen(e) din(e) ikke skal dit/bruker å være der

I den øverste raden i tabellen ser vi hvordan voksenrollen kan henge sammen med inkludering og ekskludering på frokost-kaféen. Som det fremkommer i tema 5 og i diskusjonen over, synes det viktig for elevene at de voksne er til stede på frokost-kaféen på en blid og hyggelig måte, samtidig som det har betydning at de kan gripe inn eller fasilitere ved tilløp til uenigheter og konflikter, og ved at deres tilstedeværelse i seg selv virker å bidra til å forhindre mobbing og ugreie hendelser, som vi også ser av diskusjonen over. I noen sammenhenger kan det også være viktig at en voksen spør hvordan man har det. På den andre siden, her sortert under ekskluderingsmekanismer, ser det ut til at frokost-kaféen ikke bør preges av voksenstyrte aktiviteter. Dersom det ble slik kunne det resultere i at elever ikke møtte opp og brukte frokost-kaféen, noe som gjør at det her klassifiseres som en ekskluderingsmekanisme; man ville ekskludere seg selv fra arrangementet; man ville ikke ha deltatt. Dette ser vi tydelig i tema 1; frokost-kaféen må i all hovedsak være som den er. Den må være en arena for å møte venner, gjerne på tvers av klasser og formelle grupperinger på trinnet, på ungdommenes egne premisser, men med en tydelig, blid og tryggende voksen tilstedeværelse.

I den andre raden ser man hvordan rammefaktorer kan bidra til inkludering og ekskludering. En inkluderingsmekanisme er her knyttet til at frokost-kaféen geografisk sett gjør det mulig å

tusle over skolegården til klasserommene når skolen begynner, noe som igjen synes å henge sammen med at frokost-kaféen oppleves å gi en rolig og hyggelig start på dagen (tema 3). Når man kommer dit kan man roe helt ned, for da er det bare å rusle over skolegården når klokka ringer inn til første time, billedlig talt. Her spiller altså geografien inn – opplevelsen av ro og en god start på dagen henger sammen med frokost-kaféens fysiske plassering. Dette gir også en sammenheng med den øvrige skoledagen; for noen betyr dette at de diskuterer det som skal skje i løpet av dagen ved frokostbordet. Geografien spiller dog uheldigvis også inn i negativ forstand; ifølge elevenes beretninger er geografi en avgjørende faktor i at flere på trinnet ikke benytter seg av frokost-kaféen. Dette henger nemlig sammen med inadekvate busstider for dem som bor lengst unna. Her kunne man kanskje lete etter mulige praktiske løsninger slik at også disse kunne bli inkludert i fellesskapet som oppstår og opprettholdes på frokost-kaféen.

En annen viktig rammefaktor synes å være at frokost-kaféen er forbeholdt elever på samme trinn (tema 4). Dersom den hadde vært lagt opp til å favne alle trinnene samtidig er det sannsynlig, ut fra funnene i denne studien, at 8-klasse-elevene ikke hadde benyttet seg av den, ettersom det ville bli «kleint» og at de ville oppleve å ha mindre «makt» enn de eldre elevene.

I den tredje og siste raden ser vi hvordan relasjoner til andre elever bidrar til inkludering og ekskludering. På inkluderings-siden ser vi at det har betydning for deltakelsen at man har venner som også benytter seg av frokost-kaféen, noe som kommer tydelig frem i tema 2. Som diskutert over ser vi at det finnes nyanser her; i materialet finner vi eksempler på at flere små grupper har slått seg sammen med andre små grupper og dannet et større fellesskap. I så måte kan man si at frokost-kaféen kan virke styrkende og utviklende med tanke på å bygge fellesskap med jevnaldrende.

I intervjuene ser vi også at elever gjennom frokost-kaféen opprettholder vennskap på tvers av de formelle gruppene på trinnet (tema 2), noe de ikke nødvendigvis ville ha gjort i skoletiden. Dette funnet er interessant i lys av Gro Marte Strands (2019) doktorgradsarbeid hvor hun intervjuet elever i overgangen fra barneskolen til ungdomsskolen. Her etterlyste ungdommene en arena hvor de kunne sosialisere på tvers av de formelle grupperingene

innad på trinnet. I intervju med elevenes foreldre fant Strand (2019) at en slik mangel på arenaer hvor man kunne møtes på tvers av trinn også påvirket vennskapene på fritiden. Gjennom personlig kommunikasjon med Strand 1. juli kommer det frem at dette igjen handlet om ulike timeplaner som innebar at man begynte og sluttet til ulike tider, noe som igjen fikk ringvirkninger for hvem man kunne gå sammen med til og fra skolen. Dette bekymret foreldrene, noe som resulterte i at de selv arrangerte et treff for å hjelpe ungdommene (Strand, 2020). Foreløpige inntrykk fra en oppfølgingsstudie som enda ikke er analysert eller publisert bekrefter at en slik mangel på arenaer hvor man kan møtes på tvers faktisk kan styrke følelsen av utenforskap utover ungdomsskolen (G. M. Strand, personlig kommunikasjon, 1. juli 2021).

Funnene fra vår studie kan tyde på at frokost-kaféen faktisk kan bidra til å dekke et slikt behov; som nevnt over ser vi i tema 2 at elever gjennom frokost-kaféen er sammen med venner på tvers av de formelle gruppene på trinnet. Det kan være viktig å se dette i sammenheng med rammefaktoren som handler om at frokost-kaféen må være forbeholdt elever på samme trinn, noe som ser ut til å være ekstra viktig for nykommerne på skolen, de yngste som har minst «makt», ifølge elevenes uttalelser (tema 4). Hadde alle trinnene vært mikset på frokost-kaféen kan det være at de yngste ikke hadde benyttet seg av den, noe som hadde ført til at de hadde mistet en arena som kan synes viktig for å opprettholde vennskap på tvers av gruppene på trinnet. I den forstand kan man altså si at ved å gi ungdommene en egen arena for å møtes på tvers av trinn-grupperinger ved inngangen til ungdomsskolen kan man faktisk bidra til å gi ungdommene en start som motvirker utenforskap og ekskludering og dermed bidrar til sterkere fellesskap rundt ungdommene.

Samtidig synes det viktig at frokost-kaféen oppleves som et arrangement separert fra skolen, noe som fremkommer i tema 5b hvor vi ser at det ikke må bli for mange lærere på frokost-kaféen. Frokost-kaféen har altså en sammenheng med skolen, men synes samtidig likevel å representere noe annet; en slags fri-arena hvor for eksempel initiativet til å snakke om skole må ligge hos elevene selv. På denne måten kan frokost-kaféens funksjon som en mulig forberedelse til skoledagen, i den grad elevene selv ønsker det, spille inn i at frokost-kaféen gir en god start på den videre skoledagen for enkelte, slik vi ser i tema 3. Her kan det også nevnes at det kommer frem i intervjuene at frokost-kaféen for enkelte gir en god start på

dagen i form av at man spiser mer frokost enn man ellers ville ha gjort. Betydningen av frokost er omdiskutert og inngår i en større og stadig tilbakevendende debatt knyttet til subsidierte måltider på skolen (Dahl & Jensberg, 2011). I en kunnskapsoversikt fra 2011 konkluderer Thomas Dahl og Heidi Jensberg (2011) med at i høyinntektsland som Norge viser studier at gratis mat på skolen kan bidra til et bedre ernæringsmessig kosthold for barn fra familier med økonomiske utfordringer. Man ser også at frokost kan ha innvirkning på konsentrasjon og korttidsminne blant elever som har mangelfull oppfølging hjemme. Likevel påpekes det her at forhold rundt selve mat-inntaket kan spille inn i hvordan skolefrokosten påvirker den videre skoledagen.

I våre intervjuer fremkommer det at frokost-kaféen faktisk har fått enkelte til å spise i alle fall mer frokost enn de ellers ville ha gjort, og én av informantene setter dette i sammenheng med at hen gjør det bedre på skolen disse dagene enn ellers. Også her kan man tenke seg at det ikke er næringsinntaket alene som eventuelt forårsaker dette, kanskje spiller også andre faktorer inn, som eksempelvis det sosiale fellesskapet og den trygge rammen som voksen-nærværet kan gi. Likevel kunne det være interessant med en videre utforskning av på hvilken måte deltakelse på frokost-kaféen påvirker den videre skoledagen for elevene som benytter seg av den.

Elevene i studien synes å være unisone når det gjelder opplevelsen av å være fornøyd med frokost-kaféen. Den fungerer godt som den er og det uttrykkes ikke noe overveiende behov for å endre på noe (tema 1). Dette funnet bekreftes av de som jobber på frokost-kaféen: det er et relativt stabilt antall elever som møter opp. Ut fra både egne observasjoner på tre frokost-kaféer og samtaler med de som arbeider på frokostcafeen synes det videre å være de samme elevene som møter opp igjen og igjen, skjønt det har vært en viss vekst gjennom det året den har eksistert. Det relativt stabile antallet gir likevel grunn til å tro at frokost-kaféen innfrir forventningene man hadde da man gikk dit første gang.

Samtidig reiser det spørsmål knyttet til den andre halvparten av trinnet, de som *ikke* deltar. Som vist i tema 6 mener våre informanter at dette bunner i praktiske årsaker som inadequate busstider eller at de tror de må stå opp tidligere om morgenen for å rekke frokost-kaféen. De har liten tro på at det for eksempel handler om at disse mangler venner å

gå dit sammen med. Her kan det være viktig å erkjenne at et tiltak som frokost-kaféen ikke nødvendigvis trenger å favne alle; det er ikke sikkert det passer for alle elevene, av ulike årsaker. Ut fra prosjektets overordnede målsetning om å bidra til sterkere fellesskap blant ungdommer i Trondheim kan det imidlertid være hensiktsmessig med videre undersøkelser som kan gi mer kunnskap om hvorvidt det kan ligge andre faktorer til grunn for at elever ikke deltar. I diskusjonen over har vi sett at studien antyder at frokost-kaféen på ulike vis kan bidra til sterkere fellesskap blant ungdommer i Trondheim. Det blir imidlertid viktig å få tak i om det også kan bidra til å forsterke og befeste utenforskap ved at elever som ikke har venner eller nettverk ikke våger å delta på frokost-kaféen.

Vennskap og fellesskap som buffer mot utenforskap

I det foregående har vi diskutert funnene i tema 1-6, som er svar på problemstillingens første del: «*Hvordan opplever ungdommer å være til stede på frokost-kaféen?*». I det følgende drøftes funnene som uttrykkes gjennom tema 7-8, som er relatert til problemstillingens andre del: «*Hvilke andre behov kommer til uttrykk?*»

Tema 7 viser at det først og fremst er venner og familie som er viktige når man har det vanskelig, mens profesjonelle personer i hjelpeapparatet kommer i andre rekke. Dette er i tråd med forskning som viser at vennskap er en sentral faktor i opplevelsen av livskvalitet (Hudson, Lucas, & Donnellan, 2020). En norsk studie av 11- og 12-åringer viser også at det er viktig å ha flere venner, å oppleve seg likt av minst to andre personer er en sentral faktor for livskvaliteten for barnet (Lezniewa, Fredriksen, & Brekklus, 2018). Overraskende nok viser den samme studien at barn som hadde én venn ikke hadde signifikant høyere opplevd livskvalitet enn de som ikke hadde venner i det hele tatt. Betydningen av nettopp venner, familie, sosiale relasjoner og nettverk er også sentralt i det fremvoksende fokuset på relasjonell velferd og samskaping (von Heimburg & Ness, 2020) som er viktige prinsipper i Ung i Trondheim.

På bakgrunn av dette kan man spørre seg om frokost-kaféen kan ha betydning for elever som strever og synes livet er vanskelig, eller om det blir et sted for å forebygge det vanskelige når man har det bra, gjennom at det er en arena for å vedlikeholde og utvikle

vennskap, støttet opp av trygge voksne. Likedan kan man stille spørsmål ved hvorvidt det i det hele tatt nytter å utvikle nye tiltak i samskappingsprosjektet Ung i Trondheim, hvor voksne profesjonelle hjelpere bidrar inn i ungdommenes liv, dersom det er slik at det er venner og familie som er løsninger når ting er vanskelig. Kanskje ligger løsningen i å fortsette å bygge opp tiltak som kan legge til rette for de gode og trygge opplevelsene av å høre til i et fellesskap, i håp om at dette igjen kan skape et grunnlag av vennskap, nettverk og fellesskap som gir en slags grunnleggende motstandskraft når ting blir vanskelig?

Tema 8 viser at det er vanskelig for ungdommene vi har snakket med i de 17 intervjuene å komme på hva de ellers ønsker seg eller har behov for i sitt hverdagsliv. De synes i all hovedsak å være fornøyde med tingenes tilstand; de er opptatte med organiserte aktiviteter innenfor både idrett og kultur og har rett og slett lite tid til overs i hverdagen. Dette kan peke i retning av at elevene vi har snakket med kommer fra relativt ressurssterke hjem, ettersom deltakelse i organiserte aktiviteter gjerne krever både oppfølging fra foreldre og et visst økonomisk handlingsrom. Dette kan i så fall sees i sammenheng med en generell tendens: hovedvekten av deltakere i forskning er yngre, etnisk norske personer med høy utdannelse og høy grad av deltakelse i sivilsamfunnet (Eimhjellen, 2016). Dette kan påvirke deltakelsen blant barn og unge også, ettersom man som mindreårig må ha samtykke fra foreldre for å delta i forskning. Dette skaper et dilemma med tanke på å få tak i stemmene til dem som deltar minst i allerede eksisterende aktiviteter og som dermed kan tenkes å være mest sårbare med tanke på fare for utenforskap. Det kan tenkes at kvantitative spørreundersøkelser med anonym deltakelse, hvor man ikke er avhengig av foreldrenes samtykke, kan være en mer hensiktsmessig måte å få et bredt kunnskapsgrunnlag på, med tanke på nettopp prosentvis deltakelse og representativitet.

Her er det interessant å merke seg at det våren 2021 ble gjennomført en kartlegging knyttet til prosjektet «Ung på Sørsida», som også er en del av U-kirke-prosjektet. En spørreundersøkelse ble delt ut til alle elevene på ungdomsskolene Stabbursmoen, Åsheim, Huseby, Rosten og Tonstad og i alt 395 ungdommer deltok i undersøkelsen. Resultatene er ikke publisert, men vi er gjort kjent med undersøkelsen via prosjektgruppen for Ung i Trondheim og har fått ytterligere detaljer om undersøkelsen gjennom personlig kommunikasjon med Oscar Andersson som gjennomførte den (25.08.2021). I kartleggingen

svarte 25% at de ønsket et sted å være, og omtrent samme andel svarte at de ikke tilhørte en klubb/idrettslag eller organisasjon, noe som står i kontrast til funnene i vår studie, selv om de to ikke er sammenlignbare med tanke på innretning (kvantitativ versus kvalitativ). Dette antyder at for å få tak i ungdommenes behov og ønsker, kan en bredere kartlegging være aktuell.

Det er også viktig å påpeke at funnene i herværende studie er knyttet til den første utgaven av frokost-kaféen, som nå har gitt inspirasjon til å starte ytterligere fem frokost-kaféer på ungdomsskoler i Trondheim. Funnene må dermed sees i sammenheng med den større konteksten denne frokost-kaféen er en del av. Selv om frokost-kaféene som har kommet etter denne er «skodd over samme lest» er det ikke nødvendigvis en direkte overføringsverdi i kunnskapen fra denne studien til de andre frokost-kaféene. De er knyttet til andre skoler som ligger i ulike geografiske områder med ulike demografiske sammensetninger. Likevel vil funnene kunne være verdifulle bidragsyttere inn i videre diskusjoner knyttet til utviklingen av både frokost-kafé-konseptet og andre mulige konsept og prosjekt i regi av Ung i Trondheim.

Avsluttende kommentarer

På bakgrunn av de 17 intervjuene som er gjennomført i dette forskningsprosjektet kan det virke som at frokost-kaféen i hovedsak fungerer godt som en arena for å møte og spise frokost med venner, hvor de voksnes tilstedeværelse er betydningsfull. Det beskrives som sentralt at de voksne er positive, blide og tilgjengelige. Det synes dog å være viktig at frokost-kaféen ikke preges av voksenstyrte aktiviteter – at de voksne holder seg litt i bakgrunnen, men trår til om det skulle være behov for det, eller når det passer. Videre kan frokost-kaféen synes å bidra til å forsterke fellesskap blant de ungdommene som bruker tilbudet, men ut fra våre intervjuer kan det se ut til at den først og fremst benyttes av ungdommer som allerede *har* venner – man går til frokost-kaféen med vennene sine. Her må det igjen presiseres at utvalget er tilfeldig; det er basert på hvem som tilfeldigvis meldte seg til å delta i intervju, noe som gjør at det ikke nødvendigvis gir et bilde av hele gruppen av ungdommene som benytter seg av tilbudet. Studien reiser også spørsmål ved hvorvidt man gjennom tiltaket får inkludert mer sårbare grupper. Det kan være behov for videre forskning

knyttet til hvordan frokost-kaféen og andre tiltak kan bidra til å favne disse, og her kan et enda tettere samarbeid med skolen være en mulig inngang.

Når det gjelder andre behov ungdommene måtte ha er det vanskelig å konkludere på bakgrunn av funnene i denne studien. Igjen handler det om at utvalget trolig ikke representerer helheten av ungdommer i skolekretsen, ei heller i byen. Ungdommene vi har snakket med synes å være opptatt med organiserte aktiviteter og flere benytter i stor grad også kommunens ungdomsklubber i nærområdet jevnlig. Det anbefales dermed videre forskning for en bredere kartlegging av ungdommers behov og en utforsking av hvilke tiltak eller hvilken tilrettelegging som kan bidra til at disse blir møtt, slik at man best mulig forener ressurser for å bygge sterkere fellesskap rundt ungdommer i Trondheim.

Referanser

- Bakken, A (2019). *Ungdata 2019: Nasjonale resultater*. (NOVA-rapport 19/9). OsloMet
- Dahl, T. & Jensberg, H. (2011). Kost i skole og barnehage og betydningen for helse og læring: En kunnskapsoversikt. (Tema Nord Rapport 534). <https://www.diva-hentet.portal.org/smash/get/diva2:700700/FULLTEXT01.pdf>
- Eimhjellen, I. (2016). *Innvandrarar si deltaking i norsk frivilligliv. Nye tal og metodiske utfordringar*. Rapport 3/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case study research. *Qualitative Inquiry*, 12(2) <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Folkehelseinstituttet (2018). Folkehelse rapporten - kortversjon: Helsetilstanden i Norge 2018. <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/helsetilstanden-i-norge-20182.pdf>
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2011). *Applied thematic analysis*. Sage Publishing.
- Hudson, N. W., Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2020). Are we happier with others? An investigation of the links between spending time with others and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 119(3), 672-694. <https://doi.org/10.1037/pspp0000290>
- Kvale, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. Utg). Gyldendal Akademisk.
- Lezniewa, N., Fredriksen, P. M., Brekkhus, M. (2018). Peer relationships and quality of life in 11–12-year-old children: The Health Oriented Pedagogical Project (HOPP). *Scandinavian Journal of Public Health*, 46, 74–81 <https://doi.org/10.1177/1403494818767788>
- Lindseth, A., & Nordberg, A. (2004). A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience. *Scandinavian Journal of Caring Science*, 18, 145-153. doi:10.1111/j.1471-6712.2004.00258.x
- Malterud, K. (2012). Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40, 795-805 <https://doi.org/10.1177/1403494812465030>
- Ringdal, K. (2018). Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ

- metode. (4. Utg). Fagbokforlaget.
- Strand, G. M. (2019). Experiencing the transition to lower secondary school: Students' voices. [International Journal of Educational Research](#), 97 (13-21)
<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.06.009>
- Strand, G. M. (2020). Experiencing the transition to lower secondary school: Parents' voices. I K. Smith (Red.), *Validity and value of teacher education research* (s. 73–90). Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget.
- Tracy, S. (2010). Qualitative quality: Eight "big-tent" criteria for excellent qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 16(10), 837-851.
doi:<https://doi.org/10.1177/1077800410383121>
- von Heimburg, D., & Ness, O. (2020): Relational welfare: a socially just response to co-creating health and wellbeing for all. *Scandinavian Journal of Public Health* (1–14).
<https://doi.org/10.1177/1403494820970815>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til ungdommene

Vil du bli intervjuet?

Hvordan er det for deg å være på frokost-café, og hva annet tror du kunne være bra for deg og andre ungdommer i Trondheim?

Vi lurer på om du vil være med i et forskningsprosjekt om hvordan det kan bli enda bedre å være ungdom i Trondheim! Vi vil intervju noen av dere elevene som har vært på frokostkaféen om hvordan dere synes det er å være på frokostcafé, om hvordan dere har det i hverdagen og om hva dere tror kunne ha vært bra for dere og andre ungdommer i Trondheim.

Det er vi to, Siri Mordal og Gunhild Marie Roald, som jobber ved Institutt for pedagogikk og livslang læring på NTNU som er forskerne i prosjektet. Vi har blitt spurt av de som har startet frokostcafeen – fra Kirkelig Fellesråd i Trondheim og Trondheim kommune – om å forske på dette. Om du blir med på et intervju kommer du til å snakke med en av oss. Intervjuet varer i 30-40 minutter og blir i et rom på skolen samtidig som de andre elevene har undervisning.

Intervjuet blir tatt opp slik at vi kan høre på det etterpå, men når vi er ferdige med intervjuet blir det slettet fra opptakeren og lagret på et sikkert sted som ingen andre enn vi forskerne har adgang til. Ingenting av det du forteller vil brukes slik at noen kan kjenne igjen deg når vi skal skrive om prosjektet. Foreldrene deres vil få informasjon om prosjektet i meldeboka og de må krysse av for at det er greit for dem dersom du skal kunne bli med på intervju. Om du har lyst til å bli intervjuet kan du snakke med oss eller en av de andre voksne på frokostcaféen, si fra til læreren din eller gi beskjed til oss på epost eller telefon: Siri: siri.mordal@ntnu.no. Telefon: xxxxxxxx Gunhild: gunhild.m.roald@ntnu.no. Telefon: xxxxxxxx

Håper vi sees! Hilsen Siri og Gunhild

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til foreldrene

Til foresatte: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

”Vurdering av frokostcafé, og innspill til tiltak for ungdom”

Dette er et spørsmål til deg om ditt barn kan delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innspill til hvordan vi i Trondheim kan skape bedre miljø for ungdommer, i tillegg til å vurdere frokostcaféen som allerede gjennomføres. Både frokostcafeen, og målet om bedre miljø og sterkere fellesskap for ungdommer i Trondheim er en del av et større prosjekt i regi av Kirkelig fellesråd som kalles U-kirke. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for ditt barn.

Formål

Overordnet mål med U-kirke-prosjektet er bidra til sterkere fellesskap rundt ungdommene i Trondheim. Gjennom for-prosjektet “Frokostcafé” ser det ut til at man har lyktes med å møte ungdommers behov. Frokostcafe er et tiltak som er satt i gang hvor ungdomsskoleelever kan komme og få frokost på skolen 45 minutter før skolen starter. Dette er et tilbud de får på en bestemt skole en dag i uken. Frokostkaféen har blitt svært attraktiv blant elevene - og mange benytter seg av tilbudet. Trondheim kommune og Kirkelig fellesråd vil sette i gang et prosjekt for å finne ut hvilke behov denne frokostkaféen dekker, og hva annet ungdommene ser for seg ville vært positive tiltak. Dette vil man finne ut gjennom å intervjuere elever som har benyttet deg av frokostkaféen.

Igjennom dette prosjektet vil vi intervjuere mellom 8-14 elever som har deltatt på frokostcafe. I intervjuene ønsker vi informasjon om elevenes vurdering av frokostcafe, hvilket behov denne frokostcafeen dekker, og om de har andre forslag til tiltak som kunne bidratt til sterkere fellesskap rundt ungdommene.

Prosjektet er et samarbeid mellom Kirkelig fellesråd og Trondheim kommune, og forskerne som skal følge prosjektet og gjennomføre intervju er fra NTNU Institutt for pedagogikk og livslang læring.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Prosjektleder er Gunhild Marie Roald, ved NTNU Institutt for pedagogikk og livslang læring.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Ditt barn har fått informasjon om dette prosjektet og forespørsel om å delta fordi han/hun har vært på frokostcaféen i løpet av de siste månedene. Samtlige elever som har deltatt vil få denne forespørselen. NTNU har ikke noen personopplysninger om noen av elevene – men har videresendt informasjon til gjennomførerne av frokostcafeen som de har gitt videre. I tillegg har vi ved NTNU vært på besøk ved gjennomføringen av en frokostcafe for å kunne svare på spørsmål og fortelle litt om prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis ditt barn velger å delta i prosjektet, innebærer det at han/hun er med på et intervju med en forsker fra NTNU. I denne samtalen vil vi være interessert i å høre om hvordan elevene har erfart frokostcafeen, hvordan de synes den fungerer og om de kan se for deg andre tiltak som ungdommer i Trondheim ville satt pris på. En slik samtale varer i ca. 45 minutter. Vi tar lydopptak og notater fra intervjuet. Om ønskelig kan foreldre få se intervjuguiden på forhånd ved å henvende seg til kontaktpersonen som står oppskrevet (Siri Mordal)

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis ditt barn velger å delta, kan han/hun eller dere når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for dere hvis dere ikke vil delta eller senere velger å trekke dere.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om ditt barn til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun forskere ved NTNU som er tilknyttet prosjektet som vil ha tilgang til data. Det vil ikke spørres etter navn eller andre personidentifiserende opplysninger i intervjuet, om dette likevel kommer opp, vil personidentifiserende data slettes i transkripsjonene. Data vil lagres på en kryptert server.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i mai 2021

Dine rettigheter

Så lenge noen kan identifiseres i datamaterialet, har man rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg/dere, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg/dere,
- å få slettet personopplysninger om deg/dere, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine/deres personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på deres samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU Samfunnsforskning ved Siri Mordal, tlf: xxxxxxxx, epost: siri.mordal@ntnu.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Siri Mordal

Stipendiat/forsker ved NTNU Institutt for pedagogikk og livslang læring

Samtykkeerklæring

Som foresatt til _____ har jeg mottatt og forstått informasjon om prosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- At min sønn/datter kan delta i intervju

Jeg samtykker til at opplysningene behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av foresatt, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide: intervju med 8-klassinger på «Frokostcafé»

Innledningsvis:

- Fortelle litt om prosjektet, hvorfor vi er her
- Minne om det etiske, taushetsplikt, opptak, oppbevaring og sletting av data, deltakernes rettigheter.
- Alle svar er gode svar! Ingenting er rett eller feil!

Så noen spørsmål om Frokostcaféen:

- Kan du fortelle litt: hva er egentlig Frokostcafé?
 - Hvordan har det vært for deg å være på Frokostcafé?
- Hva er det fineste du har opplevd på frokostcafé?
- Har du opplevd noe dumt, ekkelt, vanskelig på/før/etter frokostcafé? (I så fall, har du lyst til å fortelle litt om det? Uten å nevne navn?)
- Hva tenkte du første gang du hørte om at det skulle være frokostcafé på skolen?
 - Hva fikk deg til å gå dit? (Gikk du sammen med noen? Ikke nevne navn, men hvem var det, en venn, noen du kjenner godt?)
- Synes du Frokostcaféen har endret seg siden den startet, eller har det blitt annerledes for deg å gå dit/være der etter hvert?
- Er det noe du tenker kunne vært gjort annerledes på frokostcaféen?

Samskapingsprosjektet:

De som har laget Frokostcaféen (et samskapingsprosjekt mellom kirken og kommunen: Ung i Trondheim) jobber med å gjøre det bedre og lettere å være ungdom i Trondheim og vil finne gode måter å hjelpe på. Derfor lurer vi litt på hva du kunne trenge eller ønske deg, og har noen spørsmål rundt når du kunne trenge noe og hva det kunne være.

Ressurser/behov:

- Kan du fortelle om noe som har hjulpet deg en gang du har hatt det kjipt/vært lei deg?

- Kan du fortelle om en gang du hadde det vanskelig og manglet noen å snakke med/som kunne hjelpe deg? Hva kunne ha hjulpet da, tror du?
- Når kjente du sist at du var viktig for noen/betydde noe for noen?
- Er det noe som er vanskelig for deg, eller for noen du kjenner, med å gå på ungdomsskolen på/være ungdom her på Sunnland? Er det noe du tenker som kunne ha gjort det bedre?

Noen få spørsmål om korona-situasjonen:

- Hvordan har det vært for deg når det har vært korona?
- Hva gleder du deg til når korona er over?
- Hva tror du blir annerledes når korona er over?
- Er det noe du ønsker det at blir sånn som det er nå, også når koronaen er over?

Forslag/tanker om mulige prosjekt:

- De som har laget Frokostcafé har lyst til å gjøre flere ting for og sammen med dere ungdommene.
- Om du kunne drømme helt fritt, det var ingen grenser for hva som var mulig: hva kunne du ha tenkt deg?
 - Har du noen tanker om hva mer de kunne ha gjort?
 - En plass å være? I så fall hvor? Når?
 - Et tidspunkt du synes det skulle ha vært på?
 - Noe på sosiale medier?
 - Hva skulle til for at du skulle bruke det? Hva hadde vært viktig for deg da?

Avslutningsvis:

- Er det noen spørsmål du skulle ønske at vi hadde stilt?
- Er det noe mer du har lyst til å fortelle?